

gotovi, v nekem ljubljanskem hotelu ponudili izpraznjeni mandat Pakižev hofratu Šukljetu, ki je bil do zadnjih dveh let strasten liberalec, pa je presedlal, ker je mislil, da mu to bolj kaže. Kakor se baranta z živino, tako so mandat predali, ne da bi vprašali tiste, ki imajo o njem odločati — kmetske volilce. To je bilo celo potrpežljivim preveč. Kar čez noč se je ustanovila samostojna kmetška stranka brez vsake pomoči kake stranke. Šukljetu in Šušteršiču, ki je kmete zmerjal z barabami in svinjami, so shod razbili in proglasili samostojnim kmetiskim kandidatom posestnika Drobniča iz Sodražice. Kmetje upajo na zmago nad „lažiljudskim kandidatom hofratom Šukljetem. Radostna vest bi bila njegova zmaga. Vendar je verjetno, da župniki in kaplani nategnejo vse vrvi in da kmetški kandidat propade. Prepozno se je začelo. Par dni pred volitvijo se ne da toliko doseči. Delati se mora trajno in vstrajno. Nova kmetška struja naj se organizira in osnuje list, pa bo kmalu klerikalcem odklenkalo.

Upori ogrskih komitatov se še vedno nadaljujejo. Kakor znano je ogrska razdeljena v komitate, ki imajo politično in občinsko upravo. Na čelu komitata je veliki župan. Vsled krize v ministrstvu vlada ni dobila odobrenega državnega proračuna za Ogrsko in tudi ne vojaških novincev. Država iztirjuje sedaj denar in pobira zaostale davke brez dovoljenja poslancev. Temu so se uprli veliki župani in zato jih odstavlja vlada in namešča nove. Pri tem zadene povsod na odpor. Ljudstvo demonstrira proti novim vladnim županom in jih zasramuje. V Debrecinu pa so novega župana linčali do smrti. Vlada vpelje novega župana povsod le s pomočjo vojakov. Pri vsaki taki inštalaciji pride do bojov. Ljudstvo se tam pač dobro zaveda, kaj je ljudstvo, in če ono po

svojih poslancih ne odobri proračuna, tedaj nima vlada ničesar tirjati, kajti ljudstvo je država.

Carinska zveza med Srbijo in Bolgarsko. Ni še dolgo tega, kar so se Hrvati in Srbi ter Srbi in Bolgari med sabo smrtno črtili. Niti 20 let ni preteklo, kar je srbski kralj Milan, kultura avstrijske politike, napovedal Bolgarom vojno in čeravno je napravil vojne načrte avstrijski general Albori, bil od Bolgarov hudo poražen. Novejši časi so prinesli slogo med Srbi, Hrvati in Bolgari. Prišli so namreč do spoznanja, da so vzroki pobojev namišljeni in malenkostni in da so plamen vselej zanetili in razširili tujci — Nemci in Židi. Novo leto nam je prineslo veselo vest iz Belega grada in Sofije, glavnih mest Srbije in Bolgarske: Sklenile so carinsko unijo t. j. za promet blaga preko srbsko-bolgarske meje ne bo nobenih carin. Leta 1917. bo unija popolna. Že sedaj pa odpade vsa carina, ki bi se pobirala od domačega blaga, tedaj izdelanega ali v Srbiji ali Bolgarski. Državi skleneta do l. 1917 tudi, da imata skupen denar, enake mere in uteže. Tako si podajata roko dve znameniti jugoslovanski državi. Neizmerna je jeza, ki vlada med Židi in Nemci, da se Jugoslovani ne dajo več hujskati drug na drugega, ampak se družijo k skupnemu odporu. Tudi avstro-ogrschemu vnanjemu ministru je unija debela črta skoz račun. Z razdvajanjem Jugoslovanov si Avstrija pripravlja vlado. Slovenci se iskreno veselimo zbližanja Srbije in Bolgarske, saj vemo, da so svobodni in združeni naši bratje naša najmočnejša zaslomba. Čim močnejši so namreč Slovani izven Avstrije, tem manj si upa ta država pritiskati na nas.

Na Ruskem so revolucionarji napeli vse sile proti vladi. Začeli so zopet generalni štrajk, a to pot se ni obnesel, kajti moči so bile izčrpane in vlada si

Listek.

Tobija Vitek.

(Konec.)

Zopet drugič obiše gospoda Vitka mlad trgovski začetnik, gospod Novak. Prosi ga nekaj denarja na posodo. Potrebuje nujno, ker bi rad nekaj preкупil. „Dosti dobička sicer ne bode, pa nekaj mi le pride v roke in ogrdil se s tem tudi ne bom,“ pripoveduje Novak.

„Koliko pa potrebujete, moj ljubi?“

„A, malenkost, kakih 100 tolarjev.“ Čelo to govorjenje ni bilo gospodu Vitku nič kaj všeč, vendar je ljubeznivo odgovoril: „Zelo rad vam postrežem, dragi prijatelj in, da vam to dokažem, vam dam povrhu še dar, ki je vreden med brati 1000 tolarjev. Žnjim lahko zabogatite.“

„Kako to, gospod Vitek, da me še obdarite povrhu?“

„Da, ali ta dar je le kratka pripovedka. Ko sem bil še mlad, sem imel za soseda nekega gospoda Hvoja.

Tržil je z vinom in je bil jako vesel človek. Držal se je pa čudnega gesla, ki ga je pogubilo.“

„Radoveden sem, gospod, kakšno je bilo to geslo?“

„Ako ga je kdo vprašal: Kako vam gre, gospod Hvoj? Ste kaj pridobili pri zadnji kupčiji? A, malenkost, jedva 50 tolarjev. Kaj bo to? — Če mu je pa kdo rekel: Kajne, gospod Hvoj, pri tem ste pa pogubili par grošev? Ah, ni vredno, da bi govoril. Jedva kakih 500. Povem vam, moj ljubi Novak, na trdnih nogah je sicer stal ta mož, toda njegovo bedasto pravilo ga je spravilo na beraško palico. — Je bilo mnogo, gospod Novak, za kar ste me prosili?“

„No, rekel sem, 100 tolarjev, gospod Vitek.“

„Dobro, dobro. Veste, spomin me je jel že popuščati. Ali imel sem še družega soseda. Imenoval se je Žitnik, trgovec z žitom. Tudi ta je imel svoje geslo, in si je postavil žnjim to veliko poslopje. Kaj pravite k temu?“

„Za Boga! Rad bi poznal njegovo pravilo.“

„Kadar ga je kdo izpraševal: Kako se imate, gospod Žitnik? Koliko vam je prinesla ta kupčija? „Mnogo denarja“, je odgovoril. In videti je bilo, da je

je bila v svesti pomoči kmetov, ki so bili proti revoluciji, ter je s silo udušila upor. V Moskvi je bil upor najhujši, dočim v Petrogradu sedaj ni našel pravega odmeva. Revolucionarji so delali barikade po ulicah, t. j. jih zatvorili z najrazličnejšimi rečmi, ki so jim prišle pod roko. Vojaštvo je obstreljavalo take barikade celo s topovi. Kakor je bilo pričakovati, so bili revolucionarji popolnoma poraženi. Več tisoč oseb je mrtvih in še več ranjenih. Vojaštvo je zajelo ves revolucionarni odbor, čegar člane so deloma postrelili, deloma pa zaprli. Ta upor — kakor vse revolucijsko gibanje v Moskvi — ni bil nikak upor ljudstva, povsem kmetje, to je širši sloji niso bili zato. Vsekako pa je bilo to delo brezvestnih agitatorjev, ki so delali s tujim denarjem t. j. židovskim in angleškim. Poskusili so vse, a izgubili so igro in bati se je, da vlada te svoje zmage preveč ne izkoristi na škodo dosedanjim pridobitvam celega svobodnega gibanja v Rusiji. — Vstaja v južnem delu baltičskih provinc je končana, ker vojaštvo vspešno preganja upornike, dočim se širi sedaj proti severu.

Na Francoskem bo 16. januarja volitev predsednika. Francoska ima namreč ljudovlado ali republiko, katerej na čelu stoji predsednik kakor pri nas cesar. Izvoli ga vsakih sedem let narodni svet, ki sestoji iz senata in iz odposlanske zbornice. Odposlanska zbornica ima 584 poslancev, katere voli vsak 21 letni Francoz in sicer na štiri leta. Izvoljen more biti le oni, ki ima vse meščanske in politične pravice — torej nekaznovan — in že star 25 let. Senat pa šteje 300 članov, katere volijo posebni volilni zbori sestojeci iz poslancev in odposlancev okrajnih in občinskih upravnikov. Volijo jih na 5 let. Vsake tri leta volijo tretjino. Senat zboruje polnih pet mesecev na leto. Senat in poslanska

vesel v svojem srcu. „Celih 100 tolarjev!“ — Ako mu je kdo rekel! Kaj vas teži? Kaj ste tako žalostni? je pa odgovoril: „Kaj bi tudi ne bil? Zgubil sem veliko denarja, celih 50 tolarjev!“ — Z malim je začel ta trgovec, pa, kakor sem že rekel, sezidal si je tole veliko hišo. No, gospod Novak, katero geslo ali pravilo vam bolj ugaja?“

„Samo ob sebi umevno, da poslednje.“

„Meni pa tudi ne povsem. Kadar je dajal ubožcem, bi bil imel reči: malo denarja. Kakor je vedno govoril gospod Trtnik. Da, gospod Novak, ravnati se je treba času in okolnostim primerno, sedaj kakor gospod Hvoj, sedaj zopet kakor Žitnik.“

„No, gospod Vitek, jaz hočem posnemati gospoda Žitnika. Njegovi uspehi mi ugajajo.“

„Hočete torej?“

„Mnogo denarja! Mnogo denarja! gospod Vitek! Celih 100 tolarjev!“

„Tako je prav, gospod Novak. Ako si izposojujemo od prijateljev, moramo govoriti kakor gospod Žitnik, kadar jim pomagamo, kakor gospod Trtnik.“

zbornica pa volite predsednika, ki stoji na čelu obeh teh zakonodajnih oblastev. Zakone morata odobriti obe zbornici, predsednik jih pa objavlja, nadzoruje izvršitev, ima pravico pomiloščenja, razpolaga z vojsko, nastavlja civilne in vojaške uradnike. Z dovoljenjem senatovim sme razpustiti zbornico. Predsednik je odgovoren senatu le v slučaju, če dela kaj proti državi. Državno upravo pa vodi 11 ministrov, katerim načeljuje predsednik. Kandidiral bo sedaj Dume, protikandidat pa je Falijé.

Dopisi.

Staritrq pri Ložu. (Dopis iz Notranjske). V svojo sramoto moram priznati, dasiravno sem sam Notranjec, da nisem bil v tekočem letu naročen na vrli naš kmetski list „Notranjec“, ki je v vsakem oziru res hvalevreden in dober domač list. Slučajno prišla mi je št. 24. tega lista z dne 10. decembra 1905 v roke in med drugimi dobrimi dopisi naletim tudi na dopis iz Starega trga pri Ložu. Kot tamkajšnji domačin in rojak prečital sem seveda z veliko radovednostjo ta dopis in priznati moram, bil sem presenečen. Tedaj tako daleč si prišla nekdanj probujena, národna loška dolina, sem si mislil prebravši ta dopis. Tako daleč pripravil te je tvoj paša, tvoj véliki bog Peter Hauptmann. Ni mu zadosti, da je z nepozabnim Žurgovim shodom l. 1895 do takrat složne, miroljubne Starotržane razcepil na dva tabora, raznetil toliko sovraštva in jeze med domačini, povzročil toliko greha in kletvine, uničil toliko eksistenc s svojim morda kmalu bankrotnim konsumnim društvom in s proslulo (?) Zofkino oštarijo; vse to je bilo še premalo za njegovo hudobno, maščevanja željno dušo. Ker je bil sedaj nekaj let mir, napravil je ta človek razkol med lastno stranko. Ker sem liberalce ukrotil ter so oni sedaj tihi in ponižni, tako si misli zviti lisjak, o čemer se pa seveda prebito moti, moram začeti nov boj; v miru loška dolina ne sme živeti.

Izbral si je toraj, kakor sem iz dopisa v „Notranjcu“ spoznal, za svojo žrtev moža lastne stranke, župana A. Ponuda, katerega je on in njegova lastna stranka posadila na županski stolec. V njem je našel netivo za nov razdor in sovraštvo. Pa nikar ne mislite da morda radi tega, ker je postal Ponuda liberalec! Kaj še! On je isti kot je bil, samo misliti je začel bolj samostojno ter ni vsikdar svete volje Petrove izpolnoval, kadar je namreč uvidel, da isti nima prav in da večkrat kaj tacega zahteva, kar nikakor ni v blagor ljudstva. Toda zadosti je bilo to za povod nevbogljivega župana strmo-glaviti. Nimam tukaj namena morebiti g. župana zagovarjati, saj on ni naše gore list, a kot človek, ki ljubi resnico in pravico, se moram proti taki nesramnosti oglasiti, zlasti me je pa k temu še prisilil dopis v številki 24. Domoljuba z dne 21. decembra 1905, kjer se tega moža, to žrtev g. Petra tako neusmiljeno mrcvari. Upam, da tudi g. Ponuda ne bode k temu molčal in se sam proti tako podlim napadom branil, saj gradiva in

kuriva ima menda dovolj, da bode Vam g. Peter, kakor tudi celemu odboru pošteno podkuril, da bodo tudi mislim pod vami precej vroča tla.

V „Domoljubu“ nekaj govorite o tretji stranki. Te pač ni potreba! Kar je onih, ki so se o pravem času od vas ločili, so ostali taki kot so bili vedno, oni pa, ki se bodo sedaj od Vas ločili, združili se bodo pa s prvimi kot prava kmetska stranka, kateri je res blagor ljudstva pri srcu. Na Vaši strani ostali bodo samo še Vaši petolizniki, potem oni, kateri se pri Vaših jaslih dobro krmijo in pa oni, kateri imajo še vedno mreno na očeh ter še sedaj ne spregledajo, kam jih tira vaša politika. O breznačajnejših pa niti ne govorim, to pač sami najbolj veste, kje se jih največ dobi. Nikarte jih toraj drugim podtikati. Ali si morete misliti večjo breznačajnost kot je ta, da moža lastne stranke, kateri se je za njo toliko žrtvoval in marsikaj prestal, v svojem lastnem glasilu tako grdo blatite? Sram Vas bilo! V Domoljubu sanjarite tudi o pravih prijateljih ljudstva in kmeta. Lepo Vas prosimo, nikar se z Vašim oprodom Pojetom tako ne smešita! Vidva pa prijatelja kmeta, ko ga vsak s svojim nožem dereta! Ali se Vam g. Peter ni morda sedanji župan samo radi tega zameril, ker ni hotel podaljšati lova, kateri Vam več dobička prinaša kot vsi farški dohodki. Vi ste hoteli ubogega kmeta še nadaljnjih pet let skubiti, a župan postavil se Vam je kot v resnici pravi prijatelj kmeta po robu ter ni hotel zakup lova podaljšati. Saj je vendar on sam kmet in ve za koliko so bile vaše občine v teh letih na najemščini lova oškodovane. To je, kar Vaju grize Peter in Jernej Poje, radi česar sedaj preganjata onega, ki se je v hudih časih mnogo trudil za Vas in za Vašo polimano stranko. Po mojih mislih je imel on predrti malo dobička od županovanja, škode pa mnogo več. Dobitek je imel nemara kdo drugi, dokler je bil Ponuda tako neumen, da je vse slepo ubogal, kar se mu je v farovžu in kaplaniji ukazalo. Očitajte županu, da ni bilo toliko časa seje, da niso bili računi že od leta 1901. predloženi in potrjeni. Saj vendar ni še tacihi občin, kjer bi bil župan samodržec, kjer bi bil on sam avtonomna oblast. Potem pač ni treba občinskega odbora in občinskih sej, ako ima vse samo župan v rokah. Kje je bil pa do sedaj ves občinski odbor s Petrom na čelu, da se še le po preteku 4 let zglašajo za račune iz l. 1901. Posadite toraj g. Peter najpopred sami sebe in ves občinski odbor na zatožno klop in potem še le župana, saj on je samo izvršilen organ občinskega odbora.

Dobro bi bilo, da bi visoki deželni odbor malo v to taščino gnezdo pogledal ter pravo kukavico poiskal, ki se je v tem gnezdu izredila. Ne rečemo, da tudi g. župan ni nekoliko kriv, a glavna krivda zadene ves občinski odbor, toraj tudi Vas g. Piero. Dolžnost občinskega odbora je, da pazi, da se sklepi občinskih sej izvršujejo, a v Staremtrgu tega ni bilo. Če se ne motim, se je že pred 5 leti sklenilo v občinski seji, naj se napravi nova stolpna ura, ter se je že v proračun stavilo menda 14—1600 K, a ure še danes ni. Naložil se je

nadalje pasji davek, a koliko časa je ostal. Seveda ste g. Peter o tem molčali, ker imate vi sami največ psov. Marsikaj bi vam še povedali, pa naj ostane za drugi pot. Ako je župan v resnici kaj zakrivil, saj je mož, da lahko krivdo poravna; oškodovana ne bode občina niti za vinar, drugače pa bi bilo, če bi prišel Vaš „maselčar“ Poje v tak položaj, no pa saj ima pri konsumu in dachu mastne dohodke in Vi bi pa tudi menda ne bili tako umazani, da bi svojega najboljšega prijatelja na cedilu pustili, saj znate svoje ljudi dobro preskrbeti. Ali bi nam morda znali povedati s čegavim denarjem je Vaš brat, kateri je bil ubog železniški čuvaj, kupil na Štajerskem posestvo, katero je vredno nad 20.000 K? Morda Vam je znano bivališče one deklice, katera je bila do 5. leta pri njem, a sedaj ko je imela vstopiti v šolo, nekam v Gradec izginila? Morebiti poznate celo njenega očeta in njeno mater? Pa bodi dovolj. Bojimo se, da ne bi postala tla preveč vroča. Ako pa ne bode miru začeli hodemo streljati s topovi, da se bode slišalo preko zamašenih ušes deželne vlade do Dunaja in preko gluhih ušes ljubljanskega škofa tja do Rima!

Vi trdite, da so na strani g. Ponuda sami breznačajnejši pa nikar tega ne mislite. Še je nekaj poštenih, značajnih mož tudi v Vaši stranki, ki obsojajo Vaše počenjanje, ki se nočejo slepo udati Vašim ukazom in ki se Vas ne boje ter ne plešejo tako kakor Peter — Poje.

In zdaj govori jih več sto:

»Poje nam županil ne bo.

A Peter bo župnik težko.«

Iz Košane. Dne 31. decembra priredilo je košansko učiteljstvo šolski mladini prelepo božičnico, katere se je udeležilo do tisoč oseb. Božičnica se je vršila v okrašenem prvem razredu košanske šole. Po pozdravu nadučiteljevem vrstile so se deklamacije in petje. Deklamovali so otroci tretjega razreda, pel pa je del novoustanovljenega pevskega društva „Košana“ in šolski pevski zbor pod vodstvom nadučitelja Janko Grad-a. Največje veselje pa je zavladovalo med mladino, ko se je prižgalo božično drevesce. Ob drevesu sta govorila gg. nadučitelj Grad in župnik Hladnik. Nato je bilo nad 365 otrok obdarovanih. Darove so delile gospa nadučiteljeva Ilica Grad-ova, gospa Vinka Puppis-ova in gospica Fančka Puppis-ova. Da se je božičnica tako krasno obnesla, pripomogli so poleg učiteljstva največ mil. gospa grofica Hohenwart, gospa Viktorija Deklevova in drugi dobrotniki ter stariši. Tudi pevski zbor je želel mnogo zaslužene pohvale. To je že letos bila druga šolska slavnost, pri kateri je sodelovala takorekoč vsa košanska šolska občina. — Čast Košancem!

Novice.

Osebne vesti. Sodni adjunkt dr. Valentin Flerin v Ilirski Bistrici je prestavljen v Črnomelj. Na njegovo mesto pride dr. Franc Goršič.

Učiteljske vesti. Nadučiteljem so imenovani: Fran Silvester v Črnem vrhu in Rafael Zupanc v Podkraju. Premeščena je učiteljica Marija Levstik iz Senožeč v Ljubljano. Abs. učiteljska kandidatinja Julija Meyer je imenovana za suplentinjo v Starem trgu pri Ložu.

Iz Logatca. Silvestrov večer, katerega je priredilo tamburaško društvo „Sloga“ v Dolnjem Logatcu svojim članom, se je nepričakovano dobro obnesel. Prostor hotela „Kramar“ že dolgo niso bili tako napolnjeni, kakor ta večer. Bilo je še po polnoči toliko občinstva, da se je komaj napravil v salonu prostor za ples. Vrli tamburaši so dobro rešili svojo nalogo. Najbolje sta ugajala komada „Bogomilovo slovo“, odlomek iz operete „Jamska Ivanka“ in pa valček „Sarski valovi“. Tudi veseloigro „Dobro došli! Kedaj pojdete domov?“ je vzbudila občno zadovoljnost in precej smeha. O polnoči se je pri svitu bengaličnega ognja poslovilo staro leto od novega. G. predsednik se je na to v kratkih besedah zahvalil občinstvu za tako mnogobrojen obisk, dejal je, da je Logatec ravno ta večer pokazal, kake simpatije goji do društva, izrazil željo, naj bi se cenjeno občinstvo društvenim prireditvam vedno odzvalo v tako obilem številu ter je s tem podpiralo ter končno voščil v imenu tamburašev vsem najpristrčnejše novo leto. Prišel je na vrsto za mladino najbolj zabaven del vsporeda, ples, ki je trajal do ranega jutra. Bodi izrečena vrlemu tamburaškemu društvu „Sloga“ srčna zahvala za tako lep večer, ki nam gotovo ostane dolgo v spominu.

Podpore gasilnim društvom za leto 1905 za Notranjsko razdelil je deželni odbor naslednje: Postojna, Studeno, Vrhnika, Slavina, Logatec po 200 K. Borovnica, Črni vrh, Hruševje, Razdrto, Cirknica po 175 K, Žiri, Vrd, Il. Bistrica, Dolenja vas pri Cirknici po 100 K.

Občinski odbor občine Planina nad Vipavo je na predlog g. župana Filipa Kobala v redni svoji seji dne 10. decembra 1905 enoglasno izvolil velezaslužnega gospoda Ivana Nosana, c. kr. deželnosodnega svetnika v Vipavi, častnim občanom planinskim.

Pri dopolnilni deželnozborski volitvi v ribniško-velikolaškem kočevskem okraju je prodril klerikalni kandidat Šuklje.

Družba sv. Cirila in Metoda je po gg. bratih Perdanih prejela zadnje decembrove dneve 2000 kron kot prispevek od prodanih vžigalic za drugo polletje 1905. Netite, Slovenci, ogenj iz teh vžigalic — naši družbi je to naroden ogenj.

Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Ribnici je poslala kot odkupnino od novoletnih voščil znesek 23 kron. Vse to po inicijativi izvrstno delujoče prvomestnice gospe Višnikarjeve. Darovale so p. n. rodbine in gg.: župan Klunova, Picekova, dr. Schiffrerjeva, Murgelnova, notar Gruntarjeva, svetnik Višnikarjeva, Toporiševa, Mejačeva, Trepečnikova, Podboj-Cenetova, Fabianova, Koblerjeva, Tomšičeva, Jaklinova, Staretova, Ivan Rusova, Spendetova, gospa Klementina Pauserjeva, dekan Dolinar, kaplan Plahutnik in stud. med. Klun.

Ta podružnica je vzor vsem našim spečim podružnicam. Poslala je namreč tekom 1905. l. nad 800 K naši družbi.

Družbi sv. Cirila in Metoda v prid bo po sklepu svoje odborove seje iz dne 3. t. m. kolekovala občina Partinje blizu Maribora odslej vsa svoja uradna pisanja. — Slava srenji, ki je prva storila na slovenski zemlji ta korak. Upamo, da jej kmalu slede večje srenje; potem mesta — prvo seve — naša bela Ljubljana.

Vseslovenski legitimacijski listek kot društveno izkaznico so uvedla sledeča društva: slovensko akademično društvo „Zarja“ v Gradcu — 20 komadov; slovensko izobraževalno, podporno in zabavno društvo „Zvezda“ na Dunaju — 50 komadov; slovensko akademično društvo „Danica“ na Dunaju — 50 komadov; sl. slovensko delavsko podporno društvo v Celju — 100 komadov; kot vstopnico k veselici pa je naročilo slavno „šmarsko bralno društvo“ 60 komadov. — Ob enem se obračamo na vse tovariše akademike in dijake, da pridno agitirajo za družbo sv. Cirila in Metoda tako važni legitimacijski list.

Odsek za vseslovenski legitimacijski listek opozarja sedaj, ko so občni zbori na dnevnem redu, vsa slavna društva, da uvedejo „društveno izkaznico“, ki se prodaja v korist družbe sv. Cirila in Metoda. Vseslovenski legitimacijski list je rodila neobhodna potreba. Njega razširjenost in mnoga priznanja kažejo, kako je društvom vstreženo ž njim. Zanimanje zanj raste od dne do dne in to ne le pri nas, ampak tudi pri bratskih nam Hrvatih. En komad legitimacijskega lista kot društvene izkaznice velja 20 h, kot vstopnice pri veselicah 10 h. Na zahtevo razpošiljamo tudi legitimacijski list s plačilno lestvico. — Naročila in informacije naj se pošiljajo na naslov: Odsek za vseslovenski legitimacijski listek. — Dunaj VIII./1. Alserstrasse 7, II. 17.

Slabo časopisje. V nedeljo pred novim letom in na novega leta dan se je vernemu ljudstvu po Notranjskem zopet veliko pridigovalo, kako škodljivo je slabo časopisje za ljudstvo. Tudi postojnski gospod kapelan je svojim poslušalcem za Novo leto očetovsko svetoval, naj nikar ne berejo slabih časopisov. Pri tej priliki je vse mislilo na „Domoljuba“, ki je znan kot najbolj lažnjiv in najslabši list. Nam se zdi, da ne zadostuje, ako se le svari pred slabim časopisjem. Treba je ljudstvu tudi povedati, da naj se na slab in lažnjiv list „Domoljub“ nikar ne naroča, ker s takim listom se res kviri poštenje našega ljudstva.

Za dobre časopise. Pod tem naslovom agitira „Slovenec“ za nove naročnike ob novem letu. Med drugim piše: „V eni besedi je vsa skrivnost naših uspehov: Agitacija! Bodimo dobri agitatorji — to je naša največja zasluga in čast. Agitacija dela čuda. Posebno se to vidi na Francoskem. Za razširjanje časopisov prirejajo shode in snujejo klube in uspeh ne izostane.“ In konečno pravi: „Tudi mi ne smemo zaostati. Naprej brez strahu! Naše geslo je — agitacija.“ Da tudi naše geslo je agitacija, katera se pa razločuje v tem, da agitiramo z dejanji, ne pa s prazno besedo.

Poglejte „Notranjca“, koliko dobrega in koristnega prinaša, in to je naša agitacija.

Potres. Dne 2. januarja t. l. je bil ob 6. uri zjutraj v Ljubljani precej močan par sekund trajajoči potres. Šel je v smeri od jugozahoda proti severovshodu. Potres je spremljalo votlo podzemsko bučanje. Splošno trdijo, da tako močnega ni bilo od zadnje velike nesreče l. 1895. — Tudi na Spodnje Štajerskem so čutili potres ob istem času in v Zagrebu, kjer ni bilo tako močnega potresa od zadnjega velikega iz l. 1880., ki je bil podoben ljubljanskemu iz l. 1895.

Tri prste odrezala je žaga Matevža Medice v Št. Petru pri Postojni Jerneju Česniku iz Radohove vasi. Prepeljali so ga v postojnsko bolnico.

Zopet nesreča z avtomobilom. Dne 25. t. m. ponesrečil se je 15letni posestnikov sin Jakob Česnik iz Hrastja pri Postojni. Splasil se mu je konj pred avtomobilom ter prevrnil voz. Poškodoval se je na levi roki in nogi.

S skale je padla 64 letna kočarica Marija Pirc iz Podkraja pri Aržišah. Nabirala je listje v gozdu za steljo. Stopila je napačno ter se zvalila kakih 20 metr. globoko in padla čez 3 metre visoko skalo tako nesrečno, da je vsled zadobljenih poškodb kmalu nato umrla.

Slovenske vesti.

Klerikalni polom. Kakor pišejo, je zavozilo zopet jedno klerikalno gospodarsko društvo v močvirje, in sicer to pot društvo v Trnovem. Primanjkljaj 90.000 K so hoteli pokriti na ta način, da so zavarovali dekana Kržišnika in kaplana Oraniča za življenje in založili to polico pri „Gospodarski zvezi“ v Ljubljani. Zavarovalna polica je seveda vredna le toliko, kolikor je na njo vplačanega in ne daje zadosti varnosti pred postavó. Klerikalci so kar molčali v začetku, sedaj pa zagovarja predsednik „Gospodarske zveze“ dr. Krek ta polom s svojim poštenjem.

Učiteljski protest. Dne 29. decembra m. l. vršil se je v Ljubljani občni zbor deželnega učiteljskega društva, katerega se je udeležilo nad 200 članov in članic. Glavna točka vsporeda je bila „uravnava učiteljskih plač“. Obsojali so krivično postopanje klerikalcev, po čegar zaslugi so dobili le oženjeni učitelji 25 % draginjsko doklado. Ako se vprašanje radi plač ne reši še tekom prihodnjega deželnozborskega zasedanja, v katerem ima priti na vrsto, zagrozili so, da začno s štrajkom. — Resolucijo v istem smislu je sprejel občni zbor društva slovenskih učiteljic, ki se je vršil istega dne v Ljubljani.

Boj za Jesenice. Občinske volitve so pred vrati. Že pri zadnjih volitvah pred tremi leti bil se je hud boj za občino. Nemci šó napeli vse sile, da dobe občino v roke. Kakor znano ima „Kranjska industrijska družba“ na Jesenicah velike tovarne in fužine. Uradniki so večina Nemci, slovenskim uradnikom in delavcem pa je za kruh,

ki ga izgube, če ne volijo tako, kot vелеvajo Nemci. Toda neomahljivi volilci so se zavedli svoje narodne dolžnosti in Jesenice so ostale slovenske. Sedaj pa so se razmere zelo poslabšale. Na mesto prejšnjega zavednega župnika Šinkovca je prišel na Jesenice župnik Zabukovec, katerega straši vedno liberalna pošast, in je razdvojil Slovence; Nemci pa so se ojačili posebno s tem, ker se je priselilo mnogo drugih nemških podjetij na Jesenice, ki bodo važna in velika postaja na drugi zvezni progi Dunaj-Trst. Ta podjetja plačujejo največ davka in občinskih doklad, zato bi imeli voliti takole: V 1. razredu Kranjska industrijska družba s svojim ravnat. Lukman-om na čelu; v 2. razredu eno židovsko podjetje in eno nemško-protestantovsko, v 3. pa od tovarne odvisni delavci. Vsa nemška podjetja v drugem razredu volila bodo gotovo nemško in ne slovensko-klerikalno, dasi se klerikalci zanje potegujejo. Raje nemške liberalce kakor slovenske, pravi župnik Zabukovec, ki ne pozna več svojega slovenskega brata. Rešiti je Jesenice le na ta način: I. razred bo naš, če store tudi častni občani druge slovenske stranke svojo narodno dolžnost in ne volijo Lukman-Zabukovčevih kandidatov. V drugem razredu pa, kjer bi imeli preje omenjeni nemški podjetji radi svoje davčne moči po prejšnjih predpisih prvo besedo, pa naj volijo Slovenci složno in občinski odbor ostane v slovenskih rokah. Občinski zastop je hotel zadnjič imenovati še par častnih občanov, da zagotovi Slovincem zmago, a zagrizeni klerikalci so razgnali sejo v svoji zaslepljenosti. Ključ do Koroške so Slovincem Jesenice in če te padejo, pade Gorenjska s Koroškim vred.

V Domžalah, katerih občinski zastop je prišel pri zadnjih volitvah v nemškutarske roke, ustanovilo se je društvo „Sokol“, da budi narodno zavest in brani slovensko posest pred priseljenimi Nemci. Društvo dobro napreduje in ima že 117 članov.

Človek bi ne verjel, če bi na lastne oči ne bral v „Lažiljubu“ naslednjega članka: „Možje, eno pero v roko, drugo za klobuk! Vsak čas dobimo listke za volitev deželnega poslanca. Toraj nasadimo peresa, da ne bomo zadnji čas stikali za njimi. Tudi tinto je treba premešati, da bomo prav lepo zapisali na volivni listek: Franc Šuklje, ces. kr. dvorni svetnik, graščak na Kamnu. Ta listek je pa treba nesti 4. januarja 1905 volilni komisiji domače občine. Kje bo komisija, vam bodo že oklicali „pod lipo“. Toraj pero za klobuk in v borbo!“ Na ta način volivce priganjati, to se ne pravi več agitirati, tudi ne usiljevati se po klerikalno, ampak to se že pravi norčevati se iz volilcev in kmetov sploh. Komur se mora na ta način prigovarjati, ga učiti, kakor otroka, ko se ga pošlje prvič v štacuno, ta je res pravi klerikalni kimovec. Tak „Domoljubar“ se mora človeku pravzaprav smiliti, saj ni nič drugega kot velik, velik — revček. Ubogi Dolenjci!

Prosveta.

Predavanja „Prosvete“ na Vipavskem. Akademsko ferijalno društvo „Prosveta“ je priredilo ta mesec na Vipavskem več predavanj, ki se bodo nadaljevala še celo zimsko sezono. Predaval je jurist Ciril Premrl dne 3. decembra v Št. Vidu pri Vipavi „O ustavi“, dne 17. decembra na Lozicah „O državnem ustroju, postavodaji in upravi v Avstriji“, dne 26. dec. ravnotam „O narodnih običajih in šegah starih Vipavcev“. Vsa tri predavanja so bila povoljno obiskana in so sledili poslušalci predavatelju z veliko pazljivostjo. Predavanjem je sledila deloma prav živahna debata. Nadaljna predavanja so se vršila 31. t. m. v nedeljo popoldne v Št. Vidu „O občnih državljskih pravicah in dolžnostih“, na Novega leta dan pa je govoril predavatelj v Podragi „O glavnih točkah ustave“.

Narodna čitalnica v Orehku je ena najstarejših. Ustanovljena je bila 2. februarja 1884. leta. Prvi predsednik je bil Edvard Dolenc, graščak v Orehku. Čitalnica se je takoj naročila na „Slov. Narod“, „Slovan“, „Brenclj“, „Zvon“, „Kres“, „Edinost“, „Danico“ in „Slovenca“, kar je bilo za tako majhno vas kot je Orehek res častno. — Čitalnica je bila na vrhuncu pod spretnim vodstvom učitelja Rudolfa Dolenca, ki je bil vsestransko delaven. Pod njegovim vodstvom je bila najpomembnejša priredba izlet na Razdrto. Vrli Razdrtčani so prišli pod vodstvom tedanjega deželnega poslanca Hinkota Kavčiča izletnikom naproti. Na Razdrtem pa so se vrstile slovenske pesmi komad za komadom. Toda ta izlet je imel zle posledice. Večina vdeležencev je prišlo v preiskavo, češ da so prepevali rusko himno. Posebno britko je to občutil društveni predsednik, ki je bil takoj prestavljen, ali menda celo odstavljen od učiteljske službe, kar mu je naklonil tedanji postojnski glavar Švarc. Nadalnji čitalnični razvoj je bil manj živahen, menda zato, ker uhajajo mlade moči v Ameriko ali pa kam drugam. Društvo ima tudi zastavo. Nabavila se je po zaslugi pokojne gospe Noll. Značilno je, da je prišel blagoslovljenje zastave pogledat tudi duhovnik gospod Cergolj ter vskliknil: „Bog živi slovensko trobojnico.“ — A sedanji gospod?

Slovenske šole v Ameriki. Ameriški Slovenci imajo v Jolietu ljudsko šolo, ki jo obiskuje letos 400 otrok. — V Clevelandu so si ustanovili večerno šolo za angleščino, ki jo poučuje Slovenec Lanič.

Ljudsko knjižništvo na Dunaju je v zadnjih letih ogromno napredovalo. Danes šteje nič manj kot 40 javnih ljudskih knjižnic s približno $\frac{1}{2}$ milijonom knjigami. Lansko leto so znašali izdatki teh knjižnic 220.000 kron, isposodilo pa se je 3,169.300 knjig. Največ knjig je izposodila centralna knjižnica, ki ima 20 podružnic z 244.000 knjigami. Izposodila je namreč 1,848.155 knjig. Njeni izdatki so znašali 140.000 kron. Potem pride ljudsko izobraževalno društvo, ki ima 13 knjižnic z 130.000 zvezki. Njegovi stroški so znašali

64.000 kron. Društvo dobiva od mestne občine podpore letnih 10.000 kron in od ministrstva 600 kron. 5 javnih knjižnic z 14.000 zvezki ima tudi društvo ljudska čitalnica in eno knjižnico baš otvorjeni „Ljudski dom“.

Rodbinske knjižnice v Ameriki. Da se razširi čitanje knjig tudi v krogih, ki se drugače za to malo menijo, so uvedli v ameriških mestih Pittsburg in Cincinnati sistem rodbinskih knjižnic. Ubožnim družinam, ki imajo po več otrok, se pošlje na dom kakih 20 skrbno izbranih knjig. Seveda je treba te knjižnice nadzorovati, da se uspešno uporabljajo. Namen je dosežen, kakorhitro se vzbudi v ljudeh, katerim se je knjižnica poslala, zanimanje za čitanje knjig. Uspehi, ki so jih dosegli s temi poskusi, so baje vseskozi ugodni.

„Iz naroda za narod.“ Prejeli smo poročilo I. shoda narodno-radikalnega dijaštva v Trstu, ki se je vršil pretečeno jesen v Trstu. Knjižico je izdala „Prosveta“, založila „Omladina“. Cena po pošti K 1.60. Naroča se pri upravnistvu „Omladine“ v Ljubljani. — Žal, da se naš list ne more obširneje baviti s to dragoceno knjižico, iz katere veje nekam novo življenje. Iz nje se lahko vsakdo prepriča, kako opravičene so nade, ki jih stavljamo v resnici napredni Slovenci v strujo narodno-radikalnega dijaštva, ki se je pojavila pred par leti v dunajski Sloveniji in katero imamo priliko videti nastopati na Notranjskem pod okriljem „Prosvete“. Knjižica „Iz naroda za narod“ pa je baš sedaj, ko stopa vse naše politično strankarstvo v nekak štadij zaporednih kriz, velezanimiva; saj bi jo po vsej pravici lahko imenovali del programa bodoče napredne generacije na Slovenskem. Priporočamo jo najtopleje vsakemu izobražencu.

Koledar družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za leto 1906. Izdalo in založilo vodstvo. Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani. Cena 1 K 20 v. Letošnji koledar naše šolske družbe je takorekoč posvečen pesniku Prešernu. Zabavi in pouku odmerjeni del prinaša članek „Dva Prešernova rokopisa“ izpod peresa T. Zupana, dalje „Prešeren v Naklem“, spisal po beležkah nakelskega župnika Blaznika I. Vrhovnik in poročilo o načrtu žaloigra „Prešeren“, ki jo je nameravala spisati Lujiza Pesjakova. Vsi ti članki obsegajo same doslej neznane stvari o Prešernu in so radi tega trajne vrednosti. „Koledar prinaša poleg običajnih koledarskih in s temi navadno združenih podatkov tudi še obširno poročilo o družbenem delovanju in o družbeni organizaciji. Izkazanih je več podružnic, ki l. 1904. niso za družbo — ničesar prispevale.

Narodno gospodarstvo.

Poučno potovanje v Švico je naslov ravnokar izišli knjigi, ki jo je izdala c. kr. kmetijska družba kranjska kot VI. zvezek svoje „Kmetijske knjižnice“ in ki jo je spisal Viljem Rohrman, pristav kranjske kmetijske šole na Grmu. Pisatelju ni bil namen podati v svojem spisu popis poučnega potovanja kranjskih

kmetovalcev v Švico poleti 1904 na običajni način, temveč spisati poučno knjigo v prid našim kmetovalcem, ki naj spoznajo, da je Švica postala prva zgledna živinorejska dežela samo zato, ker so tamošnji živinorejci pri svojem delu hodili edino pravo pot do zaželenega cilja, ki je načrtan na vednostni podlagi, t. j. z obilnim gnojenjem pridelovati veliko dobre krme, z zadostnim pokladanjem vzrejati goved, ki donaša največje dohodke, in z umnim izbiranjem plemenskih živali ustvariti goveje pasme, ki vsestransko zadostujejo. Pisatelj je popisal, kako je ravnati z gnojem in z gnojnico, kako se prideluje krma, kako se oskrbujejo travniki, nadalje je opisal planinarstvo, živinorejo, mlekarstvo in sirarstvo ter sploh vse, kar je v Švici v kmetijstvu dobrega in lepega, torej tudi za nas spodbudnega. Ker je knjiga zanimivo ter živahno pisana, prepletena z dogodki naših potnikov-rojakov, zato je obenem mikavna in nad vse poučna. Vsebinske knjige torej ni suhoparna kmetijska teorija, temveč iz življenja posnet popis zgledega gospodarjenja švicarskih kmetov. Knjigi je pridejana krasno izdelana slika udeležencev ter 33 drugih slik, ki pojasnjujejo berivo, med njimi več velikih podob, ki kažejo švicarsko plemensko goved v taki popolnosti, kakor jih doslej še ni imela nobena slovenska strokovna knjiga. Z izdajo te knjige je kranjska kmetijska družba podala Slovencem novo učilo, in vsak naš gospodar, ki se količkaj zanima za kmetijski napredek, mora to knjigo kupiti. Knjiga se dobiva pri kmetijski družbi v Ljubljani po 1 K s poštnino vred. Denar je z naročilom vred naprej poslati.

Soseda Razumnika govedoreja je naslov VII. zvezku „Kmetijske knjižnice“, ki jo izdaja c. kr. kmetijska družba kranjska. Dr. L. Steuert, živinozdravnik in profesor kr. bavorske akademije v Weihenstephanu, je doslej spisal 5 v resnici poljudnih knjig, in sicer v obliki pogovorov med vaščani in brez vseh za kmeta nepotrebnih vednostnih pritisklin, zato so se pa Steuertove knjige med nemškimi kmeti tako hitro razširile, kakor nobene druge. Kmetijska družba je že lansko leto izdala Steuertovo „Soseda Razumnika prasičjo rejo“, in kako prav je to storila, je dokaz velika priljubljenost in hitra razprodaja knjige. To dejstvo je pa bilo tudi povod, da je kmetijska družba sklenila izdati tega pisatelja „Govedorejo“, ki je sedaj dotiskana in s 60 podobami opremljena pred nami leži. Prevod te knjige, kakor lanske, je oskrbel družbeni ravnatelj g. Gustav Pirc, ki je, dobro poznaoč naše razmere, knjigo priredil primerno našim potrebam. „Soseda Razumnika govedoreja“ je v resnici poljudno kmetijsko berilo in izvrsten praktičen vodnik za vsakega živinorejca, bodisi za kočarja, ki ima eno kravo v hlevu, ali pa za graščaka, ki ima velik hlev poln govedi. V knjigi je prav preprosto in poljudno povedano, kako je umno ravnati s plemenskimi biki, kako postopati pri porodih krav in kako je pravilno vzrejati in krmiti goved. Ugovore starokopitnih sosedov ve Razumnik na razumljiv način spodbijati, in ravno v obliki pogovorov med naprednim

Razumnikom in starokopitnimi sosedi izvojevani prepiri dajo knjigi zanimivost, da jo vsak prebere, kdor jo v roko vzame, in da se prav gotovo najtrdovratnejši starokopitnik izpreobrne. Živinoreja je pri nas najimenitnejša panoga kmetijstva, zato naj vsak živinorejec to novo knjigo pri kmetijski družbi v Ljubljani kupi za 1 K. Naročilom na knjigo je denar takoj pridejati.

IV. poučno potovanje kranjskih kmetovalcev priredi c. kr. kmetijska družba kranjska jeseni l. 1906. na južno Tirolsko, in za tiste, ki bodo hoteli, na severno Laško, v svrhu proučevanja vinstva in zlasti umnega kletarstva, ki je na južnem Tirolskem zelo zgledno in močno razvito. Potovanje bo vodil g. deželni potovalni učitelj za vinstvo F. Gombač. Na to potovanje že sedaj opozarjamo naše vinščake ter pripomnimo, da se bo vršilo konci meseca septembra, t. j. tik pred našo trgatvijo.

Ne dajajte kravam mrzle vode! Ako našlo použije krava mrzlo vodo, ji to navadno zelo škoduje, kar se pokaže na tem, da dá manj mleka. Če pa se napajanju z mrzlo vodo pridruži še mrzel preprih, je škoda lahko tako velika, da se pozna mleku po več dnij in tudi po več tednov, neglede nato, da tudi krava lahko sicer nevarno oboli. Glejte torej, da je tudi hlev primerno gorak in brez prepiha!

Kako ohranimo pozimi gorak hlev? Hleva, ki nima dobrih oken in vrat, menda ne moremo smatrati gorkega, vsled česar je pametno, če si napravimo za zimo dvojna vrata in dvojna okna. Tudi storimo prav, če jih obijemo s slamo ali cunjami. Poleg tega glejmo, da je ležišče živine vedno čisto in suho. Gorko ležišče varuje živali gorkoto, mrzlo pa je jemlje. Vsled tega je tudi treba gledati, da se vsa mokrota, ki prihaja od živali, lahko odteka. Končno moramo gledati, da ne krmimo preveč mrzlo. Najboljše je, če dajemo živini krmo, ki ni bolj mrzla kot hlev.

Kako naj se hrani kuretnina o zimi? V zimskem času naj se vodo nekoliko ogreje, predno se jo da živali. — Zrna naj se na ognjišču nekoliko speko ter takoj na tla pomečejo, da jih še gorka pozoblje. Taka hrana tekne kuram ter jim pomore, da rajši jajca ležejo. Okoli 9. ure zjutraj naj se jim dá nekoliko mehke hrane, okoli 2. ure popoldne naj se do dobra nazobajo. Ako je le mogoče, naj se kure na prostem pita. Ako je zid v bližini kurnika okljuvan, tedaj je to znamenje, da jim manjka vapnenca. Takrat naj ne zabi gospodinja dati kuram nekoliko strtih jajčnih lupin.

Najzanesljivejše in najcenejše sredstvo proti olupljenju mladih listnatih drevesc po srnjakih je svež smrekov lub. Lub naj bo približno 1-20 m dolg. Žnjim naj se ovije mlado debelce. Lub se kmalu posuši in tako strdi, da ga ni treba pritrditi. Srnjak zanjga ne mara; pa tudi divji zajci se ga ne lotijo.

Kako se sadna drevesa obvarujejo pred glodanjem divjih zajcev? Glodanje je zajcu živ-

ljenska potreba. Baje ga ne goni glad k glodanju, ampak se loti sadnih dreves tudi takrat, ko mu ne manjka druge hrane. Poleti in v jeseni potolaži svojo potrebo po glodanju ob želiščih in raznovrstnih drugih rastlinah, v zimi so mu sadna drevesa najljubša, ako se jih ne obvaruje tega škodljivca. Menda je dobro, ako pustiš vse veje in vejice, ki si jih obrezal okoli drevesa; kajti zajec se menda loti teh, ker so mu najbližje. — Radi pretečega snega naj se veje, ki jih tudi lahko po zimi obrežuješ, na kup zmečejo, ali pa v zemljo zataknejo, da izpod snežne odeje vun štrle. Ta poskus bi ne stal mnogo.

Mladi borovčni ali jelčni nasadi o zimskem času. Velik neprijatelj teh nasadov je težak, takozvani voden sneg. Mlada še bolj šibka drevesca upogne, veje polomi in vršičke odlomi. Borovci se že še hrabro branijo proti uničujoči teži vodenega snega, ker so njih veje bolj upogljive in trpežne, a jelka se kar vda ter podleže v kratkem času. Naj bi lastniki gozdov v takih časih nikdar ne zabili, da se z otresanjem snega vsaj deloma prepreči težka škoda. Vsak vinar, ki se potroši v ta namen se obilo poplača.

Kmetijska razstava se menda priredi meseca septembra 1906 v Zagrebu.

Kajnit in žlindra. Opozarjamo, da se z kajnitom in žlindro najuspešneje gnoji od jeseni do najdalje koncem svečana. Kajnit sam se ne obnese dobro, pač pa izborna, če mu pridenemo žlindre.

S čim je povzdignila Švica svojo govedorejo?

(Dalje.)

Omenili smo zgoraj, da so se kupovali plemenski biki za posamezne kantone, pogledjmo, zakaj so se kupovali ravno biki, ktera so bila vodilna načela in kako so se biki razdeljevali.

Splošno načelo živinoreje, zlasti plemenske vzgoje je, da po dedujejo potomci lastnosti starišev v isti meri. Gotovo in hitro izboljšanje je doseči le tedaj, če se pariyo vedno le najboljše živali.

Da se izbero najboljše plemenske živali, treba imeti na razpolago dovolj živine. Za plodonosno živinorejo je največjega pomena dober bik, kar dokazuje že okolnost, da bik posreduje več ko sto porodov na leto, med tem ko se krava vsako leto oteli enkrat. Zato se je ozirala švicarska vlada v prvi vrsti na kakovost bikov. Pomankanje bikov je bilo v Švici zelo občutno, čemur pa se ni čuditi, če se pomisli na težave, s kterimi je združena reja bikov. Skoro vsak posestnik smatra bika za nekako oviro. V srednjem veku je bilo to drugače. Dolžnost vsakega graščaka, istotako tudi vsakega premožnejšega samostana, je bila, rediti svojega bika in ga oddajati za majhno odškodnino drugim posestnikom v uporabo. Ko so zginila posestva graščakov in samostanov, so skušale oblasti naložiti drugim to

breme na rame. Tako čitamo, da je moral okoli l. 1800 v kantonu Graubünden vsak prvotnik vzdržati bika, kar se pa seveda navadno ni zgodilo, zato so naložile oblasti to dolžnost posameznim občinam. Ker pa se tudi občine niso zadostno brigale za to, so izšle nove določbe, po kterih se je ravnalo število bikov po številu krav, ki so se redile v dotičnem okraju. Seveda so prišle tudi druge okolnosti v poštev.

Število krav, za katero se je moralo rediti jednega bika, je bilo sprva določeno na 64, a je polagoma padalo, tako, da je slednjič padlo na 22. Seveda je bilo to za živinorejo posameznih kantonov zelo plodonosno, medtem, ko so zaostajali kantoni, v kterih se je vporabljal jeden bik za 76, ali celo za 161 krav. Vendar so se našli v posameznih občinah tako kratkovidni občinski odborniki, ki so število krav nalašč naznanili nižje, kot je bilo v resnici, samo da so se znebili skrbi za bika. Da so s tem škodovali najbolj sebi in občini, ni treba omenjati. Če število bikov v občini ni zado-stovalo, tedaj je imel občinski odbor skrbeti za to, da se je združilo gotovo število posestnikov v zadrugo (to so seveda lahko storili tudi sami od sebe) in si skupno nabavili bika. K tej zadrugi je moral pristopiti vsak posestnik, če se je večina posestnikov zanj izrekla. Vodstvo zadruge je imel občinski odbor, ali pa odbor zadružnikov. Vsak bik, ki je bil določen v splošno uporabo, je moral biti potrjen od komisije, sestavljene v ta namen. Vsak posestnik si je smel izposlovati dovoljenje za bika na posebnem ogledu. Če bik ni bil potrjen, ga je bilo pod kaznijo prepovedano rabiti za plemo. Da, nekteri kantoni so šli celo tako daleč, da so zahtevali, da mora biti potrjen od zvedencev tudi vsak bik, ki se rabi le za dom. Dasi je bila ta določba gotovo umestna, je vendarle težko izpeljiva. Zato se ni čuditi, da so to določbo kmalu ovrgli. (Dalje prih.)

Po svetu.

Truplo umorjenega kralja Aleksandra srbskega so pokopali začasno na belgradskem pokopališču. Njegova mati, bivša kraljica Natalija, je sedaj prosila, da naj bi se truplo njenega sina prepeljalo v krušedolski samostan v Slavonijo, kjer leži tudi truplo kralja Milana.

Nesreča v rudniku. V Neušatelju na Češkem se je v rudniku razpočil plin ter je bilo ubitih 19 rudarjev.

Nova luč. Čez 400 nemških državnih kolodvorov, veliko število vasij in tovarn je razsvetljenih s takozvano „Kerosovo“ lučjo, katere mi niti ne poznamo ne. Kerosova luč nastaja iz petroleja, ki zgore v nalašč zato napravljenih svetilkah z velikansko svetlobo in brez dima. Razsvetljava s Kerosovo lučjo je menda pet ali šestkrat cenejša kot jednako močna luč, ki jo nam dajejo takozvane električne obločnice. Ako pomislimo, da obločnice v Ljubljani in v Postojni razsvetljujejo le neprimerno večje prostore boljše, kot navadne

petrolejke, moramo biti pač veseli te nove iznajdbe, ki obstaja v tem, da se iz petroleja na poseben način dobiva še cenejša in boljša luč.

Mesni izvleček ali ekstrakt. Osobito po velikih mestih je gospodinjam dobro znan takozvani „mesni izvleček“. Zanimivo je vedeti, zakaj so začeli izdelavati „mesni izvleček“ in iz česa obstoji. Obširne planjave amerikanske imele so pred pol stoletjem še neizmerno veliko govedi, ki prav za prav ni bila ničesar vredna, ker ni bilo zanjo nobenega kupca, a tudi nikogar, ki bi kupil njene pridelke. Misliti se je začelo radi tega na to, kako bi vendarle spravili toliko sicer drugod dragocenega blaga v denar. Začeli so govedino na planjavah sami kuhati. Juho, ki so jo dobili, so kuhali tako dolgo, da je ostala še sama gošča, ki so jo razpečavali v tablicah. Začetkoma so rabili to goščo, „mesni izvleček“ imenovano, na ladijah mesto mesa. Pozneje so ga prodajali po lekarnah kot močno krepčilo za slabotne ljudi, posebno otroke. Ali te vrste izdelavanje vendarle ni bilo pravo. Šele leta 1847. so začeli izdelavati v velikem ekstrakt ali izvleček, ki je bil pravzaprav tak, kot ga dobivamo danes. Izvleček so to snov imenovali, ker so iz govejega mesa, ki so ga spravili iz kosti in ga razsekali, s pomočjo izpiranja z mrzlo vodo takorekoč izvlekli vse one snovi, ki so za hrano dobre. To vodenó goščo so nato toliko časa segrevali, da jim je ostala rjavkasta, po pečenem mesu dišeča snov. Danes izdelujejo tak ekstrakt v tovarnah. Iz 34 kg mesa brez kosti napravijo 1 kg izvlečka. Nekteri ljudje ga čislajo kot dobro sredstvo za juho. Vendar pa je juha iz ekstrakta slabejša kot iz mesa.

Bivši tovarniški delavec — minister. Med sedanjimi angleškimi ministri se nahaja mož po imenu

John Burns, ki je bil pred 20 leti še ubogi tovarniški delavec. Pozneje je postal voditelj delavstva, katero ga je izvolilo državnim poslancem. Zadobil si je vedno več ugleda in postal sedaj minister, kateremu je izročena kontrola avtonomnih mest in občin, osobito pa nadzorstvo o preskrbovanju ubogih v celi deželi.

Za kratek čas.

Odkritosrčen podložnik. Knez: (ki ga pelje drvar) „Hitreje Janez, hitreje!“ Drvar vozi previdno in počasi. Knez vpraša po končani vožnji drvarja: „Zakaj nisi vozil hitreje?“ „Ja, če bi se kaj zgodilo, (popraska se za ušesi) bi pa rekel nadgozdar, da bi saj jaz moral imeti pamet.“

V šoli. Učitelj: Tvoja naloga je najslabša, pisati moram tvojemu očetu.

Učenec: Ne bi škodilo, ker jo je on naredil zame.

Nesramno. Gospodinja: To Vam pa že moram povedati, če ne bodele delali hitreje, bom morala najeti družega hlapca. Hlapec: Le najemite, z dvema gre hitreje.

Listnica uredništva.

Cenjene dopisnike prosimo, da nam pošiljajo dopise, ki so pisant samo na **eni** strani in s **črnilom**. — Gospod A. D. Hvala! Ob priliki porabimo. Se priporočamo za obljubljeni nadaljevanje. — Gospod A. J. Prestava zgodovinskega romana, ki ste nam jo poslali, nikakor ne sodi v naš list. Dobite jo nazaj. Hvala!

Loterijske številke.

31. decembra.

Dunaj	3	7	16	75	60
Trst	21	6	65	4	38

Mala naznanila.

Sprejme se spreten sirar.

Plača po dogovoru. Nastop službe 1. aprila. Ponudbe z dokazili o sedanjem službovanju, naj se pošiljajo na „Narodno-gospodarsko društvo“ v Starem trgu pri Rakeku.

Fine in okusne pustne krofe

priporoča J. Jager, slaščičar v Postojni, Jamska cesta 241. Naročila se točno izvršujejo. — Na zalogi so tudi vedno druga peciva za čaj, fini bonboni itd.

Krepkega mesarskega učenca

ki ima veselje za mesarsko obrt, sprejme Franc Znidaršič, mesar v Postojni.

Učenca ali učenko

se sprejme, ki ima veselje in sposobnost za trgovsko obrt. Kje? pove upravništvo „Notranjca“.

2 omari za led

(Eiskästen) in **lperilni stroj** ima naprodaj Anton Ditrich, trgovec v Postojni.

Divje kostanje,

lepo krepko drevje za drevorede ima po ceni naprodaj Trško oskrbništvo v Postojni.

Kašelj.

Kogar kašelj nadleguje, naj rabi okusne in olajševajoče **Kaiserjeve prsne karamele**. 2470 notarsko poverjenih spričeval nam dokazuje, kako uspešno se jih rabi zoper kašelj, hripavost, katar in zaslinjenje. — Zavitek 20 in 40 vinarjev. — Edino pristne so one, ki imajo varstveno znamko »Drei Tannen«. Zalogo ima **J. Hus**, lekarnar v Vipavi.

Cementne cevi

razne velikosti so po zmernih cenah naprodaj pri Jos. Dekleva v Postojni.

Več sto visokodebelnih sadnih drevesc

prodaja po nizkih cenah krajni šolski svet v Postojni.

Moške obleke in uniforme

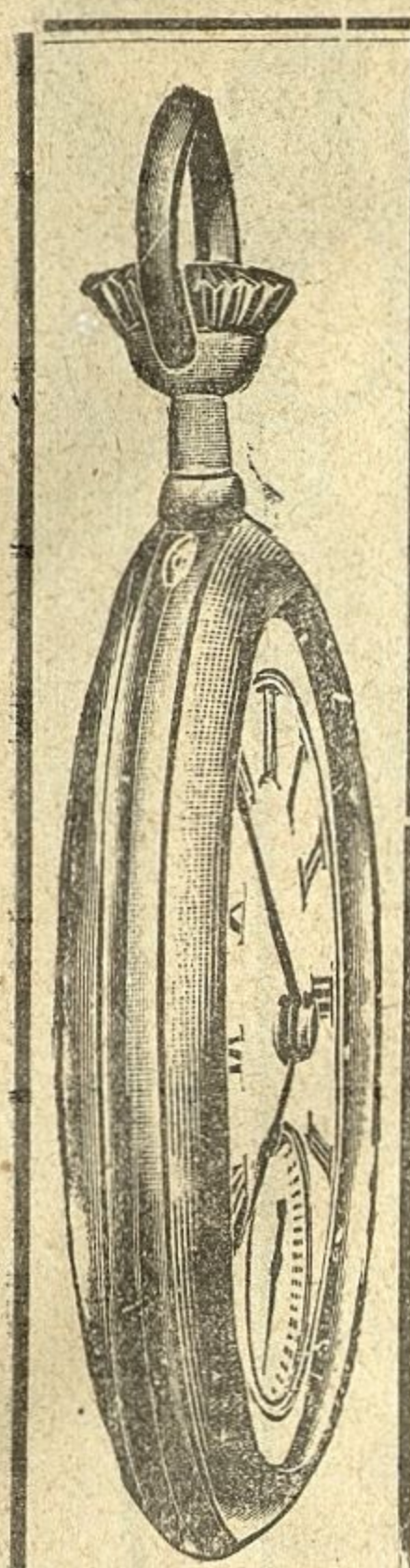
izgotavlja Josip Jurca, krojaški mojster v Postojni, na Jamski cesti št. 243. — Solidno delo in zmerne cene.

Učenec

poštenih staršev, s primerno šolsko izobrazbo, slovenskega in nemškega jezika zmožen, se sprejme v trgovino z manufakturnim blagom V. Šket v Ilirski Bistrici.

Izvrstno naravno brinjevo olje,

pristni brinjevec in slivovko ima naprodaj in pošilja na zahtevo vzorce Štefan Pivk, Predgrize, p. Črni vrh nad Idrijo.

Zahtevajte cenike zastonj
in poštne prosto.

Franc Čuden

najstarejša eksportna tvrdka
na debelo in drobno.

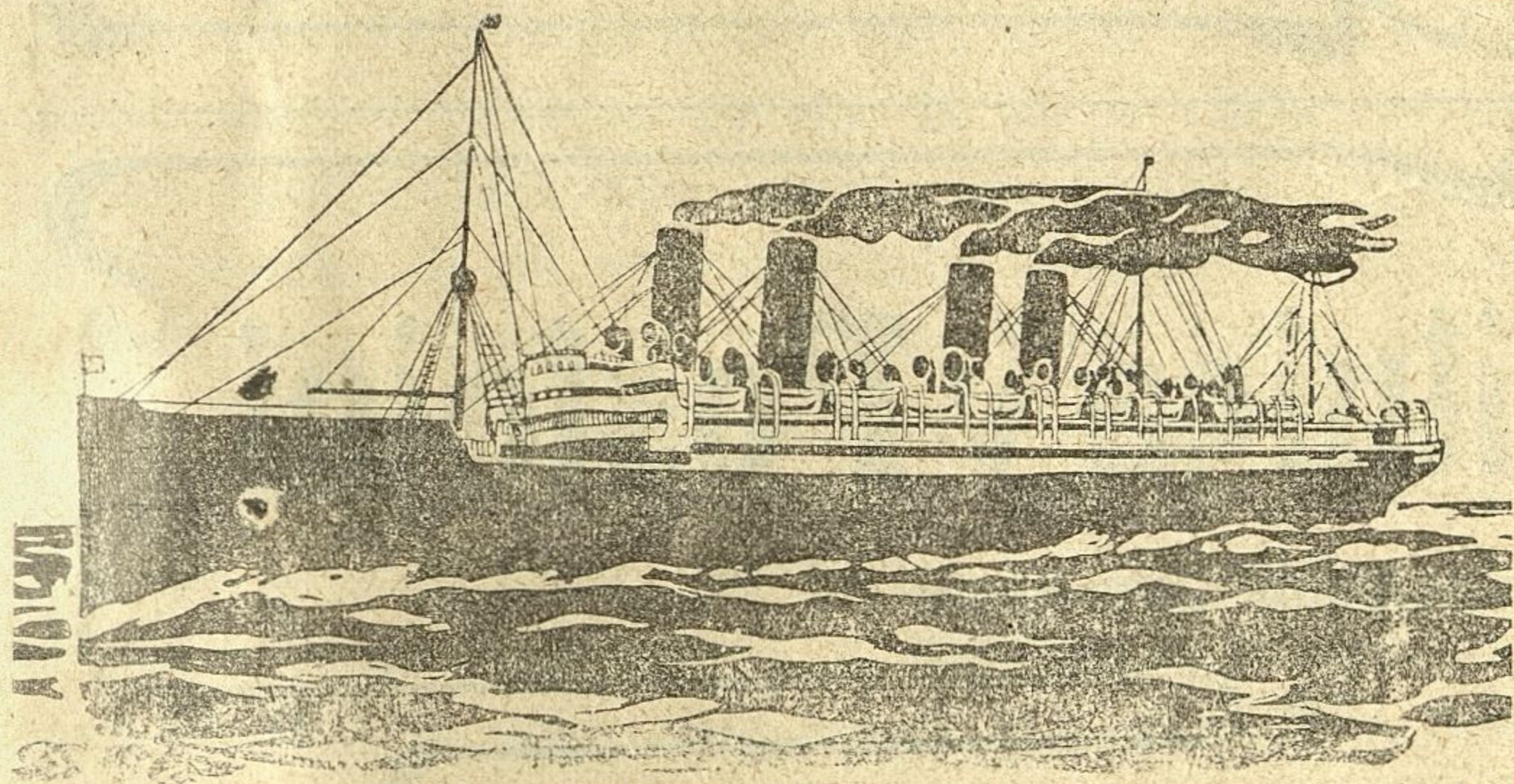
Urar

in **trgovec zlatnine in srebernine**,
delničar prvih združenih tovarn ur »Union« v
Bielu, Genovi in Glashütte.

POZOR!

BERITE!

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je
s parniki „Severonemškega Lloyd“
iz BREMNA v NEW-YORK

s cesarskimi brzoparniki „Kaiser Wilhelm II.“,
„Kronprinz Wilhelm“, „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Prekomorska vožnja traja samo 5 do 6 dni.

Natančen, zanesljiv poduk in veljavne vozne listke za parnike
gori navednega parobrodnega društva kakor tudi listke za vse
proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARDU TAVČARJU

KOLODVORSKE ULICE ŠT. 35.

nasproti občeznani gostilni „pri Starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto.

— Vsa pojasnila, ki se tikajo potovanja, točno in
brezplačno. — Postrežba poštena, rečna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Kolorado,
Mexiko, Kalifornijo, Arizona, Utah, Wioming, Nevada, Oregon
in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izredno ceno
čez **Gaiveston**. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno.
Tu se dobivajo pa tudi listki preko **Baltimora** in na vse ostale
dele sveta, kakor: Brazilijo, Kubo, Buenos-Aires, Kolombo,
Singapore, v Avstralijo i. t. d.

Svetovnoznana

postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoldne
in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob
pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Največji lopov

ne more trditi, da je vino, bodisi dalmatinsko, istrijansko, vipavsko
ali dolensko, katero se toči na drobno in debelo v gostilni »Bog
in Narod« v Matenjivasi, nenaravno.

In v resnici:

v celem Notranjski

jih

je

le malo, kateri se niso v resničnosti tega prepričali ter lepega
»mačka« čistokrvne pasme vjeli. Razpošilja se tudi po železnici,
a v okolico dostavlja se brezplačno na dom.

Za obilni obisk ter mnogostranska naročila priporoča se

Milan Žnideršič

trgovina z raznim blagom, gostilna ter zaloga piva delniške družbe
združenih pivovaren Zalec in Laški trg

v Matenjivasi.

MAKS ŠEBER

v Postojni.

Akcidenčna tiskarna.

Knjigoveznica.

Fotografični atelije.

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska
vodstva, posojilnice, mlekarne zadruge itd.

**Izvršuje se po naročilu vsa
druga tiskarska dela**

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k
veselicam in občinim zborom, programe, nazna-
nila o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma
in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice,
trgovska naznanila itd. itd.

Izvozna pivovarna in sladnica

— v Senožečah —

priporoča priznано najboljšo à la **Plzensko marcno** kakor tudi **eksportno pivo** v sodčkih in steklenicah po konkurenčnih cenah in zagotavlja najboljšo postrežbo.

☞ **Izvoz po vseh deželah.** ☞

Zaloge se nahajajo v Postojni, Planini, Bovcu, Cerknici, Logatcu, Št. Petru, Vipavi, Šturjah, Opčini, Proseku, Kozini, Podgradu, Rihenbergu i. t. d.

Glavna zaloga je v Trstu.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

• posluje •

vsak petek od 9.—12. ure dopoldan.

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{2}\%$

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

☞ **Daje posojila po 6%** ☞

na osobni kredit ali proti vknjižbi.

— o o o —

Promet leta 1904 znaša **1,030.010 K 11 v.**

Izjemoma in v nujnih slučajih se sprejemajo vloge in dajo posojila tudi ob družih delavnikih.